

LS 0018

Detta är intervju nr 18, med Fru Emelia Peterson, född Gustavsson, 1889, i Skrea.
Uppväxtort är Heberg, Årstad församling.

Lennart Setterdahl: Ja, Ni är uppväxt i Heberg?

Emelia Peterson: Jaa, i Hebergs by, Årstad församling förstås, Ja, det är i Halland, Årstad. Så gick jag i skolan i Heberg, när jag var liten. Första två klasserna var det i Heberg och sedan gick jag i skolan i Årstad, tiden med högskolan, mellanskolan eller högskolan. Och så var jag konfirmerad i Årstad kyrka. And

L: Om vi börjar med namnet Heberg. Det var alltså namnet på själva byn.

E: På byn.

L: Ja. Men gården hette?

E: Å, de flesta kallade den Slätthult. Det var några små .. små gårdar där, några små ställen.

L: Hade Er far varit där länge, innan

E: Vi flytta dit när jag var fem år tror jag. Fem år gammal. Vi bodde i Boberg.

L: Ni var född i Skrea då?

E: Skrea, Boberg. And; Gården; min far ärvde det stället efter en faster, tror jag det var, ja en faster, som hade haft 'den stället förut. Och vi flyttade dit. Men jag gick aldrig i skolan i Boberg, jag gick i skolan i Heberg.

L: Jaha. Hur stor var den här gården?

E: Å, den var liten. Det var 2-3 kor, ingen häst utan bara kor. Så hade han hjälp när han skulle plöja eller någonting sånt där.

L: Hade han extra arbete bredvid, eller var det

E: Ja, han hade. Han hade varit - vad han hade så Han ägde en båt. Han segla, emellan Falkenberg och Göteborg - Men min mamma hon ville att han skulle sluta och så arbeta han på jordbruket. Så hade han en maskin, en treöring, som di skiljer säden ifrån det bästa för till så. Och så på vintern gjorde han det.

L: Han tog arbeten åt andra.

E: Åt andra see. Så han gjorde det bra mycket på vintern. Men det var ju inte någonting att göra på stället då.

L: Nä, nä.

Hur många syskon var där ytterligare i familjen?

E: Å Å! Vi var fyra flickor och tre pojkar. Men tre av dem har dött. Så; jag har en bror här i Cleveland och en syster och så har jag en syster i Hartford, Connecticut, och så en bror i Sverige.

L: En bror i Sverige. Och han bor i?

E: Han bor i Halmstad.

L: Halmstad.

E: Utanför halmstad.

L: Och hans namn är?

E: Karl.

L: Karl?

E: Karl Eliasson.

L: Karl Eliasson.

Kommer Ni ihåg att Er fars inkomst var tillräcklig på den tiden. Han tänkte inte på att åka utomlands eller så?

E: No. Inte han!

L: Han hade inga Amerikatankar.

E: Nejdå, inte han. Mamma ville väl men inte han. Min far, han var så .. 'fet'.

L: Jaha, så han ville inte gärna flytta.

E: Nej. Han tyckte om det där.

L: Hur var gården: Var den en typisk Hallandsgård? Var den sammanbyggd, eller i en vinkel?

E: Ja, en vinkel. Vi hade korna och så hade di grisar och höns och sånt där mamma hade. Och hon hade många höns. Hon tyckte om det och hon sålde mycket ägg och sådär. Och Men annars var det bara en stuga eller - ja - den gick i vinkel.

L: Och Ni sade att Er mor sålde ägg. Gjorde hon det på torget i stan, eller?

E: No! De hade äggförening!

L: Jaså de var i en äggförening.

E: Di hade äggförening. Och hon tog dem ner till - det var inte långt från Hebergs station, den var rätt nära - så hon tog dem dit - och så sålde hon äggen där.

L: Ja. Äggföreningen, Fru Peterson, var de flesta jordbrukare anslutna till den, eller var det

E: Ja. Det var nog några, men inte så många.

Men min mamma hade så många höns, hon hade över 300; en massa höns, så hon hade stora vaktad med det. Så gick hon och tog det med sig till stationen och så blev det skeppat ut.

L: Järnvägsstationen?

E: Jaha.

L: Och det var noggrant med det? Skulle de vara rena äggen eller?

E: Ja. Väldigt noga! Oh yes! De var så noga med det, att de skulle vara rena. Di fick kimbla dem. Vad heter det? Kimble?

L: Genomlysa dem?

E: Ja, mhm. Varenda ägg fick vara kimbled.

L: Ni kommer inte ihåg hur mycket avgiften var för att tillhöra äggföreningen?

E: No. Men de sålde dem med vikt.

L: Inte per tjog.

E: Inte per tjog. Hon fick sälja dem med vikt, det kommer jag ihåg. Det var väl inte så mycket

L: Betalade de en avgift varje gång de sålde eller var det en årsavgift?

E: Nej. Jag vet inte det. Jag kan inte komma ihåg det. Jag vet inte hur de

L: Gick de då till städerna, äggen?

E: Ja, di blev skickat ut, ifrån stationen.

L: Och Det arbetet - det var aldrig så att det blev ägg kvar någon vecka - utan de blev av med dem.

E: Nej. Å ja! Nej aldrig nog. Inte! Di sålde ägg så mycket så.

L: Vad var priset på den tiden? Kommer Ni ihåg det?

E: no, det kommer jag inte ihåg. Jag kommer ihåg att de fick väga dem. Det var stora och små, alltingen, ihop, när di fick kimbla

L: Genomlysa dem.

E: Genomlysa dem, ja. Och och så .. di var Väldigt noga med det, det kommer jag ihåg.

L: Fanns det någon i Er släkt som var i Amerika, eller som hade åkt till Amerika tidigare.

E: Yes. ... Chris. Den som vi kom till, han pastor Palmers, han var predikant i Missionskyrkan. Och den var pappas kusin.

L: Var han ifrån

E: Så han

L: Heberg också.

E: Ja. Han var född där också. And så när vi kom hit reste vi till honom och bodde med dem, på vägen hit.

L: Ni kommer inte ihåg när han åkte till Amerika, eller emigrerade?

E: Å, det var länge länge sedan.

L: Det var på 1800-talet, i slutet någon gång.

E: Å Ja. Det var länge länge sedan! för jag föddes. Han - De var döda när han

L: Skrev han brev hem till Er familj?

E: Han kom hem och hälsa på och så .. då min bror han ville komma hit. Och så kom han först. Han kom hit 1909 och jag kom i 19.. Men så min syster hon kom 1912. Och så Min yngsta syster! som är här, hon har inte varit här så länge. Hon har varit här nog så länge men hon kom ... 1920 1920, tror jag, hon kom hit i 21.

L: Var det någon ytterligare släkt från Er mor eller faster, eller?

E: Nej, vi hade, vi kände dem inte.

L: Men de var här.

E: Di var här i landet men jag vet inte Var.

L: De skrev aldrig hem.

E: Nej. Di skrev aldrig hem. Min mamma hade en syster här i landet men jag vet inte var hon var - hon var ute i västern någonstans - jag vet inte.

L: Och ni kom aldrig i kontakt med henne?

E: Nej.

L: Ingen aning. Ni kommer inte ihåg när hon for. Det är många år sedan.

E: Nej nej.

L: Var hon gift när hon åkte, eller var hon

E: Nej, det tror jag inte hon var. För jag kände ju henne inte, jag har aldrig sett henne.

L: Jag antar att Ni hade besökande i Ert hem - på kalas eller någon som kom på besök -
Detvar aldrig tal om Amerika Direkt? De nämnde aldrig någonting

E: Nej.

L: att det var Bättre i Amerika eller så?

E: Nej. Vi talte om det lite grand men det var inte mycket.

L: Var det många annars i trakten som hade åkt? Släktingar?

E: Nej. Jag tror inte det var så många. Inga släktingar alls. Det var inte värst många som jag känner som hade rest hemifrån.

L: Hade rest nej.

Sedan när Ni började skolan. Det var inte tal särskilt om Amerika i skolan - på
geografielektioner eller sådant?

E: Nej. Vi fick aldrig tala om det!

L: Inte det!

E: Neej! (skratt). Jag kommer ihåg: det var en sång, som de sjöng, jag kommer inte ihåg Hur
den gick, men anyway: skolläraren han kom och stoppa oss från sången!!

L: Det tyckte han inte om.

E: Det tyckte han inte om. Det fick vi inte tala om!

L: Han nämnde inte alls anledningen till Varför

E: Nej. Det tyckte de inte om. Det fick vi aldrig tala om då. (skratt). Det kommer jag ihåg.

L: Hur var det under konfirmationen? Var det en likadan inställning? Kyrkoherden nämnde
aldrig någonting om det. Nej.

E: Nej. Han varna aldrig oss men - det var aldrig något tal om det! Men Det var några - jag
tror det var ett par flickor som reste hit till landet - men jag vet inte Var de är någonstans.

L: Ni vet inte om det kom tillbaka 2-3 stycken på besök, som gjorde särskilda intryck på de
andra?

E: Nej. Jag kan inte komma ihåg det alls. Nej.

L: Och Ni, Fru Peterson, Ni hade arbete i - Ni hjälpte till i hemmet, naturligtvis det första.

E: Ja.

L: Hade Ni arbete innan Ni

E: Well. Jag hjälpte grannarna Ni vet att det var det. Really.

L: Ja. Hur gammal var ni när pastorn kom hem?

E: Well. Han var hemma - jag var bara 15 16 år. Jag var 20 år när jag kom hit till landet.

L: Jaha. Och han var pastor sa Ni i Astarvula.

E: mhm.

L: Var det liknande Statskyrkan i Sverige Missionskyrkan?

E: Missionskyrkan. mhm. Ja.

L: Var det mer .. Missionsförbundet - var det ..

E: Vi hade inget missionsförbund hemma i min trakt. Nej. Di hade 'en missionshus i Falkenberg men vi var aldrig hit. Vi tillhörde Svenska

L: Svenska kyrkan ja.

E: Så jag var aldrig där förrän jag kom hit. Så bodde vi hos pastorn, så jag gick till Missionskyrkan för flera år. Men så ändrade jag mig lite.

L: Så Ni var i Astarvula

E: Ja, jag var i Astarvula i två år. Och .. blev han kallad hit, till Cleveland, så vi kom med honom hit, min syster och jag. Och så - Han hade den här kyrkan - han var här i Cleveland - och Han var här i Cleveland till han dog - men han hade kyrkan för tio år. Han var predikant i tio år i missionskyrkan här i Cleveland.

L: Och Var det efter ett svenskt mönster som missionskyrkan drevs? Eller var det

E: Jaa, det var svenskar - på Den tiden. Och di .. Di talade svenska, di hade bara svenska på möten, till efter kriget.

L: Första Världskriget.

E: Första Världskriget. Sedan så fick de ändra det och ha engelska. Men det var alltid svenska förut.

L: Jaha.

Om jag nu går tillbaka lite grand, inför er avresa. Vad var det som egentligen gjorde att ni reste över .. sa pastor Palmers någonting? Att det var bra eller lockande?

E: Neej. Jag juste ville ut! Komma ifrån där jag hade varit i hela mitt liv! För jag ville bara sea någonting mer!

L: Ni hade redan hört från Er bror naturligtvis.

E: Oh yes.

L: Vad skrev han om det?

E: Å, han tyckte om det här. Han arbeta, så han skicka min biljett till mig när jag kom.

L: Så Ni bara åkte till Göteborg och tog en båt.

E: Jag tog båt från Göteborg till New York. And .. I came to Astarvula.
Ni tyckte inte det var några större svårigheter först kanske utan det gick rätt så

E: Det var svårt! "Jag stannar inte mer än ett år", jag ville lära mig engelskan och sedan skulle jag gå tillbaka! Jag tyckte inte om det alls. Jag var så ledsen så. Men; sen gick det ju bra. Man kan tala lite och sådär. Nu går det lättare att tala engelska än det gör svenska. Det är så svårt för mig att tala svenska!

L: Nej men det klarar ni bra.

E: Vi begagnar det ju aldrig här! And så; jag är med min fru jämt. Så jag får ju aldrig tillfälle att tala svenska nu för alla så talar di ju engelska.

L: ja det är ju så det är.
Och Ni började på arbete i hushåll.

E: Jag arbeta i ett hem i Astarvula. Min syster och jag fick en plats i Cleveland så vi arbeta.

L: Är det någon mer från Er hemtrakt som har kommit över till Amerika, som har

E: Ingen .. Ingen som jag känner från min hemtrakt alls. Det var några som kom över hit men jag vet aldrig var de är. Det var någon som var granne med oss - jag tror att de reste till Buffalo - men jag har aldrig hört ifrån dem. Var de "landa" det vet jag inte!

L: Vad fick Ni för intryck av Amerika. Ni hade fått förut brev från Er bror och även från den här Pastor Palmers som Ni talade om. Stämde det in någonting vad de sa, eller var det svårt att göra sig en föreställning om det, tyckte Ni?

E: Ja. Jag bara ville komma hit och se vad det var.

L: Men stämde det in vad de hade berättat?

E: Yes! Det gjorde det! Det var - det blir - det var ju svårt det första året. Jag kunde ju inte tala och det var så besvärligt, allting. Och jag var så - Jag bara ville gå tillbaka! till Sverige. Men sen när jag lärde språket så gick det ju bra.

L: Då var det lättare ja.

Vad tror Ni var anledningen till att - Ni säger att - Det var inte så värst många som åkte från Er trakt.

E: Nej. Det var inte många. Inte precis därifrån som jag känner igen.

L: Men Vad tror Ni var anledningen - var det äventyrlusta som drev dem? Det var många större familjer som hade svårt att försörja sig, naturligtvis.

E: Ja. Jag tror att det var mera för att - Du vet - när di är unga så vill de komma ut och se

L: Se sig omkring.

E: Men jag tror det var mesta. Det var några som reste, som hade riktigt bra hem. And - men di kom hit och de gick inte tillbaka.

L: Men annars hade de väl en bestämd tid som de skulle stanna - en fem år.

E: Ja. Å ja! Fem år, det var det mesta!

L: Men det var inte många

E: Ja. Min mamma hon ville jag skulle ta mig tillbaka. Hon ville sätta upp en affär - en syaffär. Hon sydde och tyckte om att vara skräddare. Hon ville att vi skulle sy, - men så kom jag inte tillbaka.

L: Var det någon av Era systrar som stannade kvar i Sverige? Det var

E: Ja min syster är död.

L: Hon var kvar i Sverige.

E: Den äldsta. Hon var gift när jag lämna. Kom aldrig hit. and . Så är det en bror hemma.

L: Och Ni har inte varit hemma i Sverige någon gång, Fru Peterson?

E: Jag reste hem -49.

L: -49.

E: Jag var hemma bara tre veckor.

L: Vad tyckte Ni var .. Hade det ändrat sig mycket?

E: Yes. Det var - Jag kände inte igen mig alls. Det var ju 38 år som inte jag hade varit hemma, så det var ju

L: Vad var det som hade ändrat sig?

E: Å! Jag tyckte allting - omgivningen och Alltingen tyckte jag var så - folket. Jag kände inte igen någon!

L: Det var många som hade ändrat sig.

E: Det hade ändrat sig, så förfärligt mycket, så. Inte Landet precis. Jag kände ju igen .. staden och sånt där. Di hade ju samma affärer, nästan, i Falkenberg. Jag gick in i samma affär som min mamma hade brukat handlat när jag var liten. Men jag trivdes inte alls där. Aldrig! Trivs inte alls där. Jag har aldrig längtat tillbaka till Sverige!

L: Det var ju tal många gånger. Man hör gamla personer säga att "Den gamla goda tiden". Vad tror Ni? Vad var det som var så bra då?

E: Nej. Jag tror inte det!

L: Det stämmer inte in.

E: Nej. Det tror jag inte!

L: Var det något särskilt från Er barndom som var särskilt svårt? Att föräldrarna hade det svårt?

E: Nej, det tror jag inte. Vi var på landet. Vi hade vad vi behövde med mat och kläder; min mamma sydde ju förstås själv. Och; alltingen så - vi hade allting vad vi behövde. Inte var det mycket men

L: Det var tillräckligt.

E: Det var tillräckligt så vi behövde aldrig - å - ja. man ville gärna ha mer - men inte var det något svårt för oss inte!

L: Nej just det. Och .. Vid olika tillfällen så var det väl kalas och sådant -

E: Å! ja. Vid jul och så! Då var det ju så festligt så. I alla fall julkalaset. Jag glömmer bort det.

L: Ja, det är klart. Det är många år sen. Det är svårt att komma ihåg. Ni har inte kvar några kort eller någonting från den tiden? från hemgården?

E: Nej. Det har jag inte. Nej. Det har jag inte, inte någontingen. Det blev bortställt alltså. Det är så många år sedan.

L: Det är så många år sedan.

Namnet på den kyrkoherde som Ni gick och konfirmerades för var?

E: Den som konfirmerade mig hette Ahlberg. Pastor Ahlberg. Han var under den gamle prostens, jag tror han hette Fredlander, den gamle prostens, som jag fick mitt avsked betyg utav.

L: Alltså: utvandringsbetyget.

E: Ja, jag fick det.

L: Kommer Ni ihåg någonting särskilt som han nämnde om Varför Ni skulle

E: Nej. Men han säger - han tyckte inte om att ungdomar lämnar Sverige, för det var Deras hemland och de skulle stanna där. Och jag kommer ihåg Han sa det! Jag gick ändå!

L: Så han var inte vidare pigg på att bli av med

E: No. Han tyckte inte om det!

L: med folket.

Men, som Ni sa tidigare, det var inte många som...

E: No. Det var inte så många som gick därifrån. Någon nu och då, men inte mer. Vad jag kommer ihåg.

Transkriberat från kassetband 2011-01-26 /O-KS